

Viešojo, privataus, mokslo ir NVO sektorių socialinės klasterystės plėtra kaip šeimos gerovės prielaida

Viktorija Pankova

Širvintų r., pankovaviktorija@gmail.com

Anotacija. Šeimos politika Lietuvoje sietina su ES gerovės kūrimo tikslais ir siekiais yra ganėtinai jauna, sulaukianti daug prieštaravimų, naujovių, pasikeitimų šeimos ir vaiko gerovės srityje. Vien Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pastangos, vykdomi projektai, nuveikti darbai rodo, kad einama teisingu keliu, tačiau trūksta pastebimų pokyčių ir Lietuvoje, ir savivaldybėse. Kas gi trukdo išsijudinti, įsisukti šiam mechanizmui, kuri grandis sistemoje yra neveiksni? Šiame straipsnyje siekiama tai išsiaiškinti savivaldybės, mažiausio administracinio vieneto, lygmeniu.

Esminiai žodžiai: *kompleksinės paslaugos, atskirtis, šeimos politika, socialinis klasteris.*

Įvadas

Viešasis sektorius nebepajėgia efektyviai vykdyti iškeltų užduočių. Atlikti tyrimai rodo, kad „daugelis savivaldybių dar nekuria vaikui ir šeimai skirtų kompleksinių socioedukacinių paslaugų tinklo ir naudojami fiksuotų valstybės institucijų paslaugomis“ (Kvieskienė ir Burvytė, 2018). Kaip neišvengiama būtinybė atsiranda poreikis kurti naujas bendradarbiavimo formas ilgesnei perspektyvai ir rezultatams siekti. Socialiniai klasteriai – tai tinklai, bendradarbiavimo, partnerystės forma, kuri lanksčiais ryšiais jungia turinčias bendrus tikslus organizacijas, grupes ar individus ir įgalina juos keistis ištekliais ir informacija, taip padidinant jų veiklos efektyvumą (Štreimikienė ir Griesienė, 2017). Pabrėžiama, kad socialinio klasterio esmė – socialinė partnerystė, glaudi tarpusavio sąveika (ten pat). Socialinio klasterio analizės pradininkas M. Porteris (1998), išsamiai nagrinėjęs šia temą, klasterius

vadina geografine, tarpusavyje susietų įmonių, tam tikros krypties asocijuotų institucijų, kurios konkuruoja, bet taip pat ir bendradarbiauja, koncentracija. Lietuvoje šią bendradarbiavimo kryptį analizuoja V. Navickas (2008), S. Vaitkevičius (2010), R. Jucevičius (2008) ir kt. Esminiai klasterio formavimo bruožai: darbo jėga, žmogiškieji ir finansiniai ištekliai, mokymasis, išsidėstymas, ryšiai (Stalgienė, 2010). Verslumas – neatsiejama žmogaus savybė, lemianti naujovių kokybę. Užsienio šalyse, pavyzdžiui, Norvegijoje, socialiniai klasteriai sėkmingai veikia, tačiau tokio bendradarbiavimo modelių turime ir Lietuvoje. Tai paremtos socialine partneryste, socialine atsakomybe bei bendru tikslu rezultatus teikiančios ilgalaikės socialinės iniciatyvos „Darom“, „Maisto bankas“ ir kt.

Valstybės institucijų neveiksmingumas, visuomenės pasitikėjimo stoka verčia ieškoti naujų partnerystės ir bendradarbiavimo užuomazgų, viešojo sektoriaus stiprinimo galimybių.

LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pastangos šeimos politikos srityje pastaraisiais metais ryškios, bet vertinant socialinės atskirties mažinimo politiką ES kontekste, Komisija 2019 m. turėjo pastabų Lietuvai: „<...> vaikų turinčių namų ūkių skurdo rizikos lygis labai sumažėja. <...> šeimų, kurias sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai, atveju rodiklis sumažėja 8,8 proc. punkto. Tai rodo teigiamą universalios išmokos vaikui padidinimo poveikį“ (Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro duomenys). Tačiau „socialinių išmokų poveikis rinkos pajamų nelygybės mažinimui yra mažesnis nei ES vidurkis, nelygybės mažinti nepadedą ir mokesčių sistema <...>. Panašu, kad 2018 m. priimta mokesčių reforma disponuojamų pajamų nelygybei daro mažą poveikį arba visai jos neveikia“ (ten pat).

Nuo 2017 m. Lietuvoje beveik visose savivaldybėse aktyviai vykdomas šeimų stiprinimo ir aktyvios įtraukties ES projektas „Kompleksinės paslaugos šeimai“, kurio tikslus siekia įgyvendinti viešasis ir NVO sektorius. Širvintų rajone matoma viešojo sektoriaus galimybių ir lankstumo stoka, teikiant viešąsias bendruomenines paslaugas vaikams ir šeimai (paslaugų spektro ir tikslinių grupių įtraukties stoka), įžvelgiami NVO poveikio šeimai – įgalinimo kaitai – trūkumai. Tai turi įtakos ir vaiko gerovei. Tik dėl privataus sektoriaus bendradarbiavimo atsirado įtraukties proveržis projekte, veiklos tapo patrauklesnės. Teigiamas pozityvaus poveikio įrodymas, įdėtos pastangos – sulauktos dalyvių *sėkmės istorijos*, ESFA konkurso „Žingsniai“ laimėjimas, 2019 m. DELFI Šeimų konkurse pasiektas finalas. Tačiau, tai tik viena šeima iš daugelio, kurių, siekiančių kaitos bei sąmoningumo kėlimo, turėtume sulaukti daug daugiau. Toks yra pagrindinis vykdomo projekto tikslas.

ES projektų reikalavimai yra griežti, kartais *dėl* griežtos apskaitos trukdantys kūrybiškiau veikti, bet leidžiantys vykdyti kokybiškas visiems prieinamas paslaugas.

„Nauja bendradarbiavimo ir partnerystės forma – socialiniai klasteriai, – jungdami ir vienydami bendrus tikslus turinčias įmones, organizacijas, individus, dėl

socialinių partnerių gebėjimų, išteklių, žinių, patirties pasidalijimo, kaitos keltų veiklos efektyvumą“ (Beddon ir Billet, 2004).

Straipsnio tikslas – empiriškai pagrįsti vykdomo ES projekto „Kompleksinės paslaugos šeimai“ NVO ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimo ypatumus ir įvertinti socialinio klasterio plėtros galimybes.

Uždaviniai:

1. Atlikti empirinį tyrimą ir identifikuoti NVO ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimo ypatumus.

2. Nustatyti sklandaus bendradarbiavimo trūkumus (*atrasti ryšį*).

3. Pagal gautus tyrimo rezultatus nustatyti socialinės klasterystės plėtros poreikį.

Hipotezė: tikėtina, kad išryškintus viešojo, privataus ir NVO sektoriaus bendradarbiavimo ypatumus bei nustačius efektyvaus bendradarbiavimo trūkumus, bus nustatytos socialinės klasterystės plėtros galimybės siekiant vaiko gerovės.

Tyrimo metodai: sintezė, lyginamoji analizė, kiekybinis tyrimas.

Širvintų rajono socialinės klasterystės prielaidos

A. Stalgienė (2010) teigia, kad klasteris yra regiono / sektoriaus socialinė inovacijų sistema, pasižyminti didele veikėjų su skirtingomis kompetencijomis koncentracija. Jų glaudūs tarpusavio ryšiai ne tik garantuoja ekonominę veiklos efektyvumą, bet ir skatina dalijimąsi žiniomis. Be to, V. Navickas (2008) pažymi, kad klasteriams yra reikšminga geografinė subjektų koncentracija. Visa tai daro reikšmingą įtaką regiono ar nacionalinei ekonomikai.

Širvintų rajone įgyvendinant ES projektą „Kompleksinės paslaugos šeimai“ jau nuo 2017 m. įžvelgiama socialinio klasterio darinio bruožu, o būtent viešajam ir NVO sektoriui neturint kompetentingų šios srities specialistų profesionalų – edukatorių, gebančių pritraukti, sudominti, paveikti savo veiklomis asmenų, pritraukti dar ateisiančias tikslines projekto grupes ir skleidžiant projekto idėją, – vedant edukacines, šeimos klubų veiklas kreiptasi į privačias institucijas, suinteresuotas šalis, asmenis (vieniems tai yra „gyva“ nemokama reklama, kitiems – tiesiog savirealizacija ir noras suteikti žmonėms malonumą). „Klasteris, kuriame atsispindi ne vien klasterio veikėjų turimos žinios, <...> suprantamas kaip atitinkamų interesų raiškos laukas“ (Štreimikienė, 2017). Tik tokiais būdais projektas išpopuliarėjo bei išnyko įtraukties problema, o svarbiausia – dalyviams buvo suteiktos vertingos savo turiniu, kokybiškos, prasmingos veiklos. D. Štreimikienė ir I. Griesienė (2017) pastebi, kad socialiniai klasteriai (tinklo principu sujungiantys vietos savivaldos institucijas, vietos bendruomenes, verslo, nevyriausybinės organizacijas, kitas suinteresuotas šalis) gali labai daug prisidėti prie socialinių problemų valdymo. Taip pastebimai prisidedama prie socialinės ekonomikos formavimo. Problema, kuri neleidžia rutuliotis šiam vyksmui, yra elementarių žinių, įgūdžių ir kompetencijų, leidžiančių pradėti veikti

drauge, stoka (Štreimikienė ir Griesienė, 2017). Nežinant arba nepripažįstant realios prasmės pažymima, kad įmonės, kurios „geba vietoje konkuravimo apsjungti į bendrą tinklą ir kartu spręsti išskylančias problemas, veikia daug sėkmingiau, nei tos įmonės, kurios siekia veikti atskirai. Tai rodo atskirų šalių patirtis“ (ten pat). Be to, „nusistovėjusios <...> kolektyvinės žinios yra laikomos vertingomis, kadangi jas sunku nukopijuoti ir perkelti į kitos šalies kontekstą“ (ten pat) – taip išsaugomas rajono identitetas.

Skurdo ir socialinės atskirties klausimai Lietuvoje yra suprantami ir traktuojami socialiai atskirtųjų asmenų moralinių savybių diskurse, akcentuojama LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės atskirties mažinimo ataskaitoje (2018). Pažymima, kad „<...> ypatingai intensyvių reformų laikotarpiais viešųjų paslaugų administravimo profesionalai patiria tam tikrą nenorą, vidinį pasipriešinimą naujų politikų įgyvendinimui. Šis pasipriešinimas siejamas su keturiomis dimensijomis: strateginiu, taktiniu, organizaciniu nepajėgumu ir visuomeniniu prasmingumu. Socialinio administravimo profesionalai paprastai priešinasi <...> socialinės politikos įgyvendinimui, kuri atrodo mažai prasminga klientų požiūriu ar kuri neturi visuomenės palaikymo“. Lietuvoje šeimos politikos institucionalizavimas neužtikrina veiksmingumo, o socialinei sričiai nepanaudoti (LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos analizė, 2019) pinigai 2018 m. kelia susirūpinimą. Socialinė atskirtis yra kompleksinis reiškinys, ribojantis asmens dalyvavimą visuomenės gyvenime bei *žymintis* socialinių paslaugų nepakankamą prieinamumą. Socialinė politika formuojama taip, kad piliečiai taptų aktyviais veikėjais, o socialinės apsaugos tikslas – jų aktyvinimas. Įtraukties didinimas – viena iš socialinės atskirties mažinimo priemonių ir iššūkių. Kyla būtinybė išanalizuoti padėtį šalyje, vykdant ES projektą „Kompleksinės paslaugos šeimai“, bendradarbiaujant viešajam ir NVO sektoriams, įžvelgti privataus sektoriaus vaidmenį projekte, pilietines iniciatyvas. Analizė turi parodyti realų sektorių dalyvavimą procese, kartu išryškinti viešojo ir NVO sektorių bendradarbiavimo realijas ir galimybes teikiant viešąsias paslaugas, atspindėti pranašumus ir trūkumus. Rezultatai padės nustatyti socialinės klasterystės plėtros perspektyvas (Lentelė).

Lentelė

*Socialinės įtraukties rodikliai*¹⁹

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Socialinės apsaugos išmokų išlaidos* (% BVP)						
Šeima ir vaikai	1,4	1,1	1,1	1,1	1,1	-
Vaikai, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis (0–17 m. asmenų dalis, %)*	31,9	35,4	28,9	32,7	32,4	31,6

¹⁹ Šaltinis: parengta autorės pagal Europos Komisijos tarnybų darbinį dokumentą (Briuselis, 2019 02 27 SWD(2019) 1014 final). Šalies ataskaita. Lietuva 2019. Į suvestinę neįtrauktas rodiklis.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Skurdo rizikos lygis ¹ (visų gyventojų dalis, %)	18,6	20,6	19,1	22,2	21,9	22,9
Didelį materialinį nepriteklių patiriančių asmenų dalis ² (visų gyventojų dalis, %)	19,8	16,0	13,6	13,9	13,5	12,4
Labai prastų būsto sąlygų rodiklis ³ (pagal valdos statusą)						
Savininkai, turintys hipotekos ar kitą paskolą	1,3	1,2	8,9	5,3	4,2	4,9
Nuomininkai, būstą nuomojantys rinkos kainomis	8,1	28,9	3,2	28,7	5,7	12,9

1. Skurdo rizikos lygis: asmenų, kurių ekvivalentinės disponuojamosios pajamos mažesnės už 60 proc. šalies ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos, dalis.

2. Dalis asmenų, kurie patiria bent keturis iš toliau išvardytų nepriteklių: dėl pinigų stokos negali: a) susimokėti būsto nuomos ar komunalinių mokesčių, b) pakankamai šildyti būsto, c) padengti netikėtų išlaidų, d) kas antrą dieną valgyti mėsos, žuvies ar analogiško baltyminio maisto, e) kartą per metus susimokėti už savaitę atostogų ne namuose, f) turėti automobilio, g) turėti skalbimo mašinos, h) turėti spalvoto televizoriaus arba k) turėti telefono.

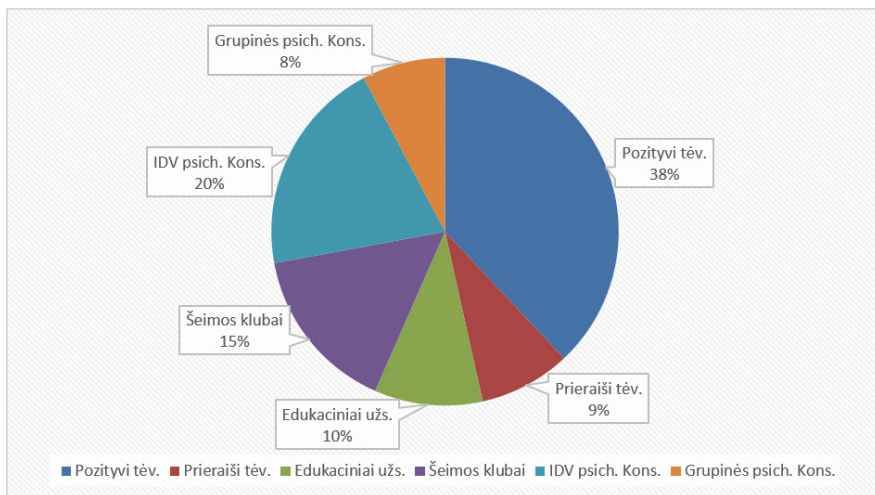
3. Visų gyventojų, gyvenančių perpildytame būste ir prastomis būsto sąlygomis, procentinė dalis.

Šaltinis: Europos Komisija, EBPO.

Tyrimo organizavimas

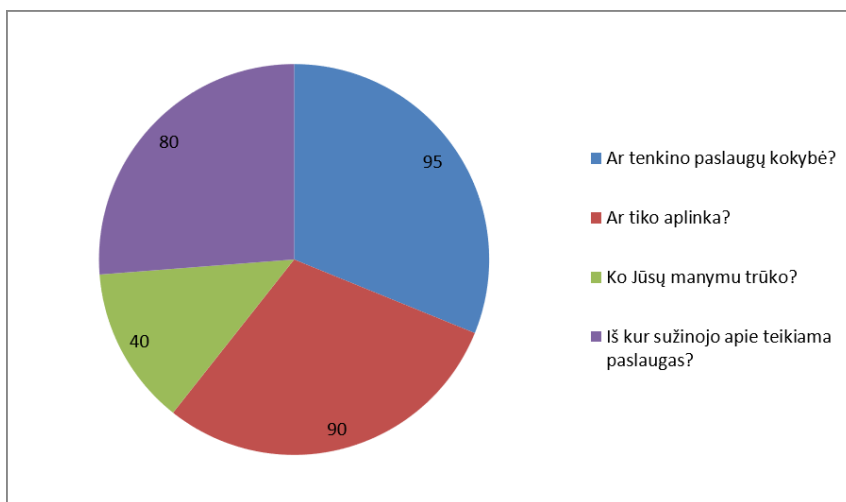
Siekiant išsiaiškinti teikiamos kompleksinės pagalbos kryptingumą ir kompleksiskumą, empirinio tyrimo metu buvo identifikuojamas veiklos tikslingumas, analizuojama pagalbos teikimo kokybė. Norint išsiaiškinti socialinės klasterystės galimybes (bendradarbiaujant viešajam, privačiam ir NVO sektoriams), teikiant viešąsias bendruomenines paslaugas šeimai, analizuojama esama reali padėtis, teikiant kompleksines paslaugas šeimai rajone (respondentų apklausa, viešųjų paslaugų trūkumams ir perspektyvai įžvelgti). Kadangi į projektą 2017–2018 m. įtraukta (būtinųjų dalyvių skaičius per 3 metus turi sudaryti 200) 500 dalyvių, pasitelkiant generalinės imties skaičiuoklę (pasirinkta 95 proc. tikimybė ir 5 proc. paklaida) apklausta 217 respondentų, norint, kad apklausos rezultatai atspindėtų dalyvių nuomonę (54 proc. dalyvių sudaro vaikai iki 18 metų, 46 proc. – 230 suaugę asmenys). Apklausoje dalyvavo tik suaugę asmenys.

1 pav. matyti projekto dalyvių veiklų pasirinkimas. Didesnį poreikį Širvintų rajone turi Pozityvios tėvystės mokymai ir individualios psichologo konsultacijos. Prieraišios tėvystės mokymų rodiklis mažesnis – 8 proc., kadangi rajone turime mažai besilaukiančių mamų (o šių mokymų tikslinė grupė būtent besilaukiantys vaikų tėvai), vadinasi, ir poreikis mažesnis. Pastebima, jog pasirinkimą lemia pasiūla, – daliai dalyvių pirmiausia siūlomas Pozityvios tėvystės kursas, o tik vėliau dalyvių norus tenkinančios veiklos. Dėl riboto pasirinkimo daug kas priklauso nuo vykdančiųjų planavimo, pasirinktos veiklos strategijos.

1 pav. Projekto dalyvių pasiskirstymas pagal veiklas (proc.)

Projekte išvelgiamas specialistų (edukatorių, specifinių mokymų) trūkumas. Tik dėl privačių iniciatyvų turime patrauklias edukacines paslaugas. Tačiau šis bendradarbiavimas taip pat turi trūkumą – specialisto edukatoriaus teikiama paslauga darytų didesnę poveikį šeimoms.

2 pav. Dalyvių apklausos rezultatai veiklų kokybei vertinti (proc.)

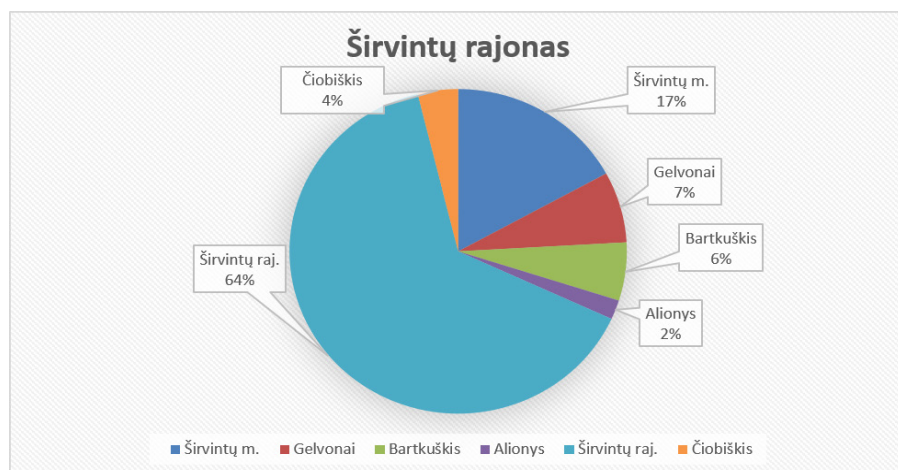
2018 m. apklausos rezultatai (2 pav.) rodo teigiamą respondentų požiūrį į kompleksinių paslaugų teikimą šeimai Širvintų rajone. 95 proc. dalyvių tenkino paslau-

gų kokybė, įgytos žinios. 5 proc. respondentų netenkino paslaugos arba paslaugos neatitiko lūkesčių. 90 proc. apklaustųjų tenkino sukurta aplinka, mokymų turinys. Tačiau 10 proc. pritrūko jiems reikiamų žinių, lektorių lankstumo ar dėmesio jų problemai spręsti. Tai rodo silpną pasirengimą sudėtingesnėms situacijoms, nes sunkumų patiriančių šeimų problemų spektras platus ir įvairus, todėl pagal psichologės A. Kurienės metodiką vedami mokymai yra labai naudingi, tačiau lektorių gebėjimas „įbristi“ į dalyvių sąmonę, problemos matymą ir sprendimą *kitaip*, ne tik *sausą* metodikos dėstymą, teiktų kur kas svaresnį rezultatą dalyvio šeimai ir vaiko gerovei.

40 proc. respondentų netenkino paslaugų įvairovė, t. y. negavo viso paslaugų paketo, būtent trūko edukacinių veiklų, išvykų bei pasibuvimo su vaikais. Dalis šeimų tenkinosi pozityvios tėvystės mokymais, kiti naudojosi visaverčiu paslaugų paketu. Ryškus įdomesnių veiklų trūkumas rodo dalyvių nepasitenkinimą. Daugelis pageidavo pastovių veiklų – tai galėjo išspręsti *Šeimos klubai*, kuriems projekte skirta daug dėmesio ir kurie buvo sėkmingi, tačiau aktyviai ši veikla buvo vykdoma daugiau miesto teritorijoje, kur sociokultūrinė veikla ir taip veiksni.

80 proc. apklaustųjų į mokymus buvo pakviesti, kalbinti, sužinojo iš artimos aplinkos. 20 proc. atvyko savarankiškai, sužinoję per socialinius tinklus, medijas. Būtent medijos yra sviri masinės projekto komunikacijos ir galinga įtraukties priemonė. Tačiau nedidelis įtrauktųjų skaičius rodo dar neišvystytą terpę, kur medijos turi savitas charakteristikas, skirtingais keliais įtraukiant žiūrovą (būsimą dalyvį).

Šioje apklausoje reikia sutelkti dėmesį į mažiausius rezultatus turinčius atsakymus, kadangi jie atspindi nepatenkintą dalyvių grupę bei pasiskirstymą pagal vietas, t. y. neproporcingą veiklų vykdymą rajone (3 pav.).

3 pav. Projekto dalyvių pasiskirstymas rajone (proc.)

Rezultatai rodo aktyvią veiklą mieste (17 proc.) ir žemą aktyvumą atskirtį patiriančiose vietovėse.

Didesnės pusės rajono šeimų (64 proc.) veiklos nepasiekė. Kaimo vietovių šeimų nepasitenkinimas grįstas ir itin maža veiklų įvairove – dažniausia buvo vedamas tik Pozityvios tėvystės kursas. Patraukliausios veiklos teko miesto šeimoms.

Širvintų rajonas socialinei aplinkai formuoti pasirinko strategiją – kurti socialinę gerovę ir teikti profesionalias socialines paslaugas, pasitelkiant socialinį projektą. Socialinių projektų, tokių kaip socialinių inovacijų plėtra, kuriančių pridėtinę vertę šalies, rajono identitetui, stiprinančių miesto ir kaimo bendruomenės, pasitelkimas yra būtina priemonė didinant mūsų šalies patrauklumą bei bendruomenių gyvenimo kokybę. Tačiau apklausoje išvelgti neigiami veiksniai išryškina projekto vykdytojų trūkumus. Trukdžių šalinimo būdai:

1. Tikslinių grupių paieška atskirtį patiriančiose vietovėse.
2. Sinergijos ir stigmatizavimo požymių šalinimas projektinėje veikloje.
3. Ne tik metodikų taikymas, bet įsiliejimas, supratimas bei žmogiška pagalba leidžia išlaisvinti besikreipiančiuosius ir pagalbos ieškančiuosius nuo tariamos, įsivaizduojamos ar realios sunkumų naštos, šalina nenumatytas pozityvaus mąstymo efektyvumo kliūtis.
4. Nefektyvus projekto lėšų paskirstymas yra trukdis siekiant numatytų tikslų.

Išvados

Išaiškinus kompleksinių paslaugų šeimai trūkumus ir radus efektyvumo priemones, matoma pagrindinė problema, kodėl taip plačiai visoje Lietuvoje vykdomas 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės *įtraukties* didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonės Nr. 08.4.1-ESFA-V-416 „Kompleksinės paslaugos šeimai“ projektas vis dar neduoda svarių rezultatų šeimos politikos ir vaiko gerovės srityje. Priklausomybė nuo politikų, dalinis vykdančiųjų projekto svarbos nesupratimas, tikslų ignoravimas, dirbant tik *dėl to*, kad būtų galima atsiskaityti ESFA, toliau didina šeimų gerovės kūrimo krizę. Nuo projektus vykdančių asmenų, institucijų, jų noro ir įžvalgų priklauso šeimos politikos vykdymo sėkmė.

Lietuvoje nėra atliktas nė vienas tyrimas, kaip vyksta darbas projekte. ESFA tenkina skrupulingos finansinės ataskaitos, bet ne poveikio šeimai vyksmas. Yra tenkinamasi retkarčiais išryškėjančiomis sėkmės istorijomis. Galimo poveikio, rezultatų stokos ieška – įkurtų Bendruomeninių namų koordinatorių apklausa – išaiškintų viešojo ir NVO sektorių bendradarbiavimo ypatumus savivaldybėse, teikiant projekto paslaugas bei socialinio klasterio formavimo galimybes.

Socialinio klasterio plėtros perspektyva – priemonių išryškkinimas išaiškinus trukdžius. Analizė atskleis projekto „Kompleksinių paslaugų šeimai“ poveikį šalyje.

Išryškės stipriausieji rajonai, atspindintys realią bendradarbiavimo padėtį, siekiantys įtakos šeimoms. Išaiškės trukdžiai. Bus išryškinti aktyvaus poveikio šeimai rajonai. Utena – ryškus pavyzdys, jog tokių savivaldybių yra Lietuvoje. Sudaryti efektyvaus viešojo, privataus ir NVO sektorių bendradarbiavimo žemėlapi kaip socialinio klasterio plėtros galimybės. Išanalizuoti viešųjų paslaugų trūkumus ir pateikti perspektyvas – valdymo priemonės.

Literatūra

- Europos Komisijos dokumentų registras. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Šalies ataskaita. Lietuva 2019. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_lt.pdf
- 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijos Lietuvoje. *Dokumentai*. Prieiga per internetą: <https://esinvesticijos.lt/lt/dokumentai//2014-2020-metu-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-8-prioriteto-socialines-itraukties-didinimas-ir-kova-su-skurdu-igyvendinimo-priemones-nr-08-4-1-esfa-v-416-kompleksines-paslaugos-seimai-projektu-finansavimo-salygu-aprasas>.
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Darbo santykių ir valstybinio socialinio draudimo teisinis administracinis modelis. Tyrimai. Priedas II-5. *Socialinės atskirties (skurdo) mažinimo politikos įgyvendinimo būdų, priemonių aprėpties bei veiksmingumo Lietuvoje vertinimas* (p. 3). Prieiga per internetą: <http://www.socmodelis.lt/wp-content/uploads/II-5.pdf>.
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. *Analizė: kur paskirstytos lėšos, kurių savivaldybės nepanaudojo piniginei socialinei paramai*. Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/analize-kur-paskirstytos-lesos-kuriu-savivaldybes-nepanaudojo-piniginei-socialinei-paramai>.
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. *Kompleksinės paslaugos šeimai*. Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/seimos-politika/kompleksines-paslaugos-seimai>.
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. *SADM įgyvendinami projektai*. Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/es-investicijos/sadm-igyvendinami-projektai>.
- Kvieskienė, G. ir Burvytė, S. (2018). Pozityviosios komunikacijos scenarijus formuojant keturių įpročių modelį. *Socialinis ugdymas*, 50(3), 46–55. ISSN 1392-9569. eISSN 2351-6011. DOI: <http://dx.doi.org/10.15823/su.2018.18>
- Navickas, V. ir Malakauskaitė, A. (2008). *Nauji makroekonominės politikos svertai: klasterių fenomenas*. Kaunas.
- Porter, M. E. (1998). *Clusters and the New Economics of Competition*, 78, 77–90. Harvard Business School Press. Prieiga per internetą: <http://ttcl-ireland.com/wp-content/uploads/2019/01/clusters-and-the-new-economics-of-competition.pdf>.
- Štreimikienė, D. ir Griesienė, I. (2017). *Socialinės klasterystės kompetencijų ugdymas*, 3. Prieiga per internetą: <http://www.socialcluster.lt/wp-content/uploads/2017/05/Socialin%C4%97s-klasteryst%C4%97s-kompetencij%C5%B3-ugdymas.pdf>.

Development of Social Clustering in the Public, Private, Science and NGO Sectors as a Prerequisite for Family Well-being

Viktorija Pankova

Sirvintos Municipality, pankovaviktorija@gmail.com

Summary

Family policy in Lithuania is related to the EU welfare goals and aspirations is quite young, with many contradictions, innovations, changes in family and child welfare. The efforts of the Ministry of Social Security and Labor of the Republic of Lithuania alone, the projects being implemented and the work done indicate a straight line, but we are not seeing any significant changes either in Lithuania or in the municipalities. What hinders the movement, the mechanism of this mechanism, which is ineffective in the system? I will explain this at municipal level, the smallest administrative unit.

Keywords: *complex services, exclusion, family policy, social cluster.*

Gauta 2019 11 20 / Received 20 11 2019
Priimta 2019 12 10 / Accepted 10 12 2019